

HENK VAN WOUDENBERG

De lessen van Wouter Applemuzz

NOORDBOEK

© 2022 Henk van Woudenberg | uitgeverij Noordboek

Omslagontwerp: Barbara Jonkers

Ontwerp binnenwerk: Elgraphic

Tekeningen omslag en binnenwerk: Henk van Woudenberg

NUR: 300 | 730

ISBN: 978 90 5615 982 5

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgeverij Noordboek, Postbus 234, 8400 AE Gorredijk, Nederland – info@noordboek.nl

Noordboek is onderdeel van
20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

www.noordboek.nl

INHOUD

Motto	6
Proloog	7
Hoofdstuk 1: On	9
Hoofdstuk 2: Vragen	33
Hoofdstuk 3: Denken	59
Hoofdstuk 4: Voelen	79
Hoofdstuk 5: Willen	113
Hoofdstuk 6: Bewustzijn	147
Hoofdstuk 7: Antwoorden	193
Hoofdstuk 8: Check	229
Hoofdstuk 9: Doen	255
Hoofdstuk 10: Alt-Ctrl-Del	287
Opdracht	318
Over de auteur	319

MOTTO

Een man ontdekte de zin van het bestaan,
holde naar buiten,
klampte iedereen aan, zei: 'luister!
Het is heel anders dan u denkt!'
en over zijn woorden struikelend
legde hij het uit
aan iedereen
en iedereen was stomverbaasd –
is dat dus de zin van het bestaan...
ach, hoe is het mogelijk...
schudde zijn hoofd,
sloeg vlammen van zich af,
sprong in sloten, rivieren, riep om hulp
of liep peinzend weg.

Toon Tellegen,
Uit: Een dansschool
Querido (Amsterdam, 1992)

Proloog

Dag 0

Dagboek

Let op:

Ik heb een kopje koffie. Ik schenk er een scheutje melk bij. Dan zie je hoe zich een klein wolkje in de koffie vormt.

Dan... neem ik een lepeltje... en roer voorzichtig linksom met mijn lepeltje in het kopje koffie en het wolkje melk.

De koffie en het wolkje melk vermengen zich. Er ontstaat een vloeibare substantie van koffie en melk.

Dan neem ik weer mijn lepeltje en roer opnieuw. Maar nu rechtsom. Wat gebeurt er?

Dat is de vraag. Wat gebeurt er?

Het antwoord is: niets.

Je kan het proces niet terugdraaien.

Dat is de tweede wet van de thermodynamica.

Je kan ook zeggen: de natuur neigt naar een toename van de chaos.

De natuur neigt naar een toename van entropie.

Leuk om een verhaal met een proefje te beginnen. Zo moet je ook een les beginnen. Een schoolles. Met een proefje. En dan moet je een conclusie trekken. Want er moet iets geleerd worden. Wat hebben we geleerd, jongens en meisjes?

Dat het leven een tegennatuurlijk iets is. Het is tegen de natuur.

Want het leven verzet zich tegen de entropie.

Dank u voor uw aandacht.

The interesting world of science

Dialog

Wouter: Oké?

Stem: *Goede middag Wouter, het is half twee 's middags. Op dit moment is het 16 graden in Leusden.*

Huiswerk

Voor de volgende keer: bestudeer het begrip entropie.

En bedenk welke definitie van entropie je het meest aanspreekt.

Hoofdstuk 1

ON

Goeroes

Dag 1/266

Dagboek

Vandaag belde Richard. Aanvankelijk leek het nog een aardig gesprek te worden. Hij vroeg naar de aanvaring met Lisette. Hij klonk geïnteresseerd.

Ik vertelde hoe Lisette in elkaar zit. Ze is iemand die zichzelf afschildert als zeer recht-door-zee; *kloek* is een woord dat beter bij haar past. En als je haar tegenkomt, dan vertelt ze altijd zo'n kloek verhaal waarin ze haar tegenspelers te slim af is. Dan komen er zinnen als 'dat weet toch iedereen' of 'dat kan elke sufferd bedenken'. En dan eindigt haar verhaal altijd met zo'n standaardzin als: 'Zo zijn eerste-graadsdocenten dus. Ze kennen de theorie'tjes maar weten niet hoe het in de praktijk moet.'

Ze is naar mij heel open, want ze ziet mij als een medestander, omdat ik ook wel eens iets praktisch zeg. Maar nu had ik geantwoord dat ze haar klassiekers beter had moeten lezen. Met de klassiekers bedoelde ik de leertheorie van Bloom. En ik had gezegd dat creëren de meest complexe denkvaardigheid is. En dat ook docenten nog wel iets van Bloom konden leren.

Dat schoot haar in het verkeerde keelgat. In haar verkeerde wiskundejuffenkeelgat.

'Ik begrijp wel dat de hele sectie een hekel aan jou heeft,' zei ze. Dat ik, zoals altijd, te laat was met de kopij voor het rompertje. En 'of ik mijn pillen wel had ingenomen die ochtend'. Zo ongeveer ging dat.

Lisette van wiskunde

Richard, dus, ging eerst uitleggen dat hij Lisette ook wel moeilijk vond, maar daarna ging het over mijn brief aan de MR, de medezeggenschapsraad. Sandwichen heet dat geloof ik: de gedeelde ergernis over onze wiskundejuf waren de witte sneetjes brood en de MR-brief is het beleg. Typisch Richard. Wat een slap soort freubelaar is dat. Hij praat alsof hij probeert een boek van Ilja Pfeiffer voor te dragen en geen enkel leesteken overslaat. Laat me toch met rust, stelletje mislukte onderwijsgoeroes.

Dialogoog

Wouter: Hé slimpie, wat vind jij ervan?

Stem: *Ik begrijp het niet... Kun je je vraag anders formuleren?*

Huiswerk

Overzicht van de taxonomie van Bloom.

Wie is de Bob?

Dag 2/266

Dagboek

Grasmaaimachines. Het geluid van grasmaaimachines. Daar moet ik het nu mee doen. Alleen het geluid van bladblazers is erger.

Geen gevloek van leerlingen, boos omdat ze hun telefoontje moesten afgeven, geen klas die joelend over de gang gaat omdat ze een uur eerder uit zijn en bovenal geen bel die het ritme van de lessen dwingend oplegt.

Dit is de Bob

Het is even wennen. Thuis zitten is geen feest. Ik protesteer. Ik moet in quarantaine omdat ik 'een andere beleving heb van de werkelijkheid' dan manager Bob. Zo praat die man. 'Nee, het is geen verschil in visie, geen conceptueel dispuut. Het gaat om je houding. Je gaat over grenzen.'

Oké, ik had hem ook geen warhoofd moeten

noemen waar de inspecteur bij was en ik had hem ook beter niet kunnen opsluiten in het kopieerhok. Maar om dat intimiderend te noemen is toch wat zielig. Een melige grap misschien.

Nee, de brief aan de MR, dat is voor het gekwetste ego van Bob het belangrijkste pijnpunt. Hij moet toch even laten weten 'hoe we met elkaar om horen te gaan op deze school'. Mijn reputatie als driftig type helpt mij natuurlijk niet. 'Het is een patroon, Wouter!' Als gevoelsmens heb je het in deze wereld niet gemakkelijk.

Dialogoog

Wouter: Hallo daar. Wat doet een gevoelsmens met een man als Bob?

Stem: Hier is een aantal resultaten van internet: 'Gevoelig, hooggevoelig of overgevoelig? Ben jij een gevoelsmens? Wist je dat dit een kwaliteit is? Ze hoort bij jou. Het is een kracht, mits je die goed inzet en de begrenzing kent. Hooggevoelig betekent...'

Ja ja, stop maar, dank je wel hoor.

Huiswerk

Herkenningspunten van hooggevoelige mensen:

Buzz

Dag 3/266

Dagboek

Je moet wel je verantwoordelijkheid nemen, Wouter. Je moet eigenaarschap tonen, Wouter. Je moet het niet te politiek maken, Wouter. Wees niet te trots, Wouter. Trots kost meer dan honger, dorst en kou, Wouter. Het gaat niet om gelijk hebben maar om gelijk krijgen, Wouter. En wees nu maar de wijste, Wouter. Hier een korte bloemlezing uit de aanbevelingen van Lisette, die mij gisteravond opbelde. Ik zal haar nomineren voor de Nobelprijs voor de tegeltjeswijsheid. Ik gooide er 'een dag niet gelachen is een dag niet

geleefd' tegenaan, maar ik geloof niet dat ze hem begreep. Ach, het zal wel lief bedoeld zijn van Lisette. Ze neemt het voor me op. En dat doet niet iedereen op school, liet ze weten. Mijn collega's, wat mis ik ze. Wellicht heeft ze ook wel een beetje gelijk, maar al die begrippen die ze gebruikt... Wat een geknoei. Eigenaarschap is het nieuwste modewoord. Niemand weet wat er bedoeld wordt, maar je moet het wel hebben. Het is de nieuwste term om uit te leggen dat je je moet gedragen. Wouter, doe normaal!

Dialogoog

Wouter: Ik heb een vraag voor je: wat weet je van eigenaarschap?

Stem: Dit is wat ik vond op internet: 'Hoe regel je dat mensen meereigenaarschap nemen? Organisaties verwachten steeds meer van medewerkers en leidinggevendenden. De uitdagingen zijn groot en het 'speelveld' verandert. Disruptie, executiekracht, digitalisering, agile en hyperconcurrentie zijn buzzwords die staan voor de vele uitdagingen waarwe voor staan. Dat doet een stevig appel op de individuele medewerker.'

Wouter: Dat bedoel ik dus! Wat een larie! Wat een berg buzz-onzin!

Huiswerk

Over eigenaarschap regelen:

Epicurus

Dag 4/266

Dagboek

Kaz is een beetje stil vanochtend. Hij heeft slecht geslapen. En hij heeft gedroomd. Hij wil niet zeggen waarover. Meestal droomt-ie niet, of hij weet niet meer waar hij over heeft gedroomd. Maar nu is er wel iets. Ik vertel zo maar iets, hopen dat hij iets loslaat.

Ik leg uit dat dromen niet voorspellend zijn. Maar dat als je over je dromen vertelt en je legt uit wat de dingen in je droom voor je bete-

kenen, dat het dan wel duidelijk wordt wat de dromen te vertellen hebben. Een beetje Sigmund Freud voor beginners.

Dan komt er toch een vraag: 'Waar ben je als je slaapt en als je niet droomt?'

Tja. Zo'n gesprek.

Het doet me denken aan Epicurus, die met zijn simpele logica de angst voor de dood te lijf gaat. *De dood gaat ons niet aan. Zolang we er zijn, is de dood er niet, en wanneer de dood er is, zijn wij er niet meer.* Zo'n soort antwoord probeer ik Kaz te geven: 'Kijk, als je slaapt en je droomt niet, dan ben je er gewoon even niet. Maar omdat je het niet weet, is het niet erg. En als je wakker wordt en je bent er even niet geweest, dan geeft dat ook niet, want nu ben je er weer wel.'

Dialogoog

Wouter: Wat weet je over Epicurus en dromen?

Stem: Ter verklaring van de waarneming zegt Epicurus dat voorwerpen voortdurend beelden afscheiden die de zintuigen bereiken. Sommige beelden dringen door tot in de ziel, bijvoorbeeld de beelden van Goden in dromen.

Dat is wel een goeie bijdrage, vriendje. Typisch Epicurus.

Voor hem was de waarneming het begin van alles. Maar dat van die goden... Ik weet niet of dat gaat helpen om Kazimir van zijn angst voor niet-dromen af te hepen. Wat weet je over dromen?

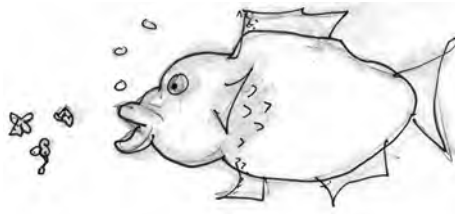
Tijdens dromen verwerk je allerlei indrukken die je hebt opgedaan toen je wakker was. Wat je zelf hebt meegemaakt of wat je van anderen hebt gezien, gehoord of gelezen hebt, of waarover je fantaseerde.

Dat klopt. Dromen komen niet van de goden, maar zijn een bijproduct van het defragmenteren van de dagresten.

Dat doen computers ook. Heb jij ook dromen?

Als je droomt dat je computer een eigen mening blijkt te hebben, dan duidt dit op angst voor technologie.

Ik weet niet of dit nou een antwoord is op mijn vraag. Maar ik noteer het als een 'nee'. Dankjewel, trouwens. Overigens geloof ik niet dat Kazimir er erg mee zit. Hij is nu de sierguppen aan het voeren. Hij geeft ze altijd veel te veel.

Obesi-gup

Huiswerk

Over Epicurus en zijn werk:

Epicurus (2005), *Brief over het geluk*. Groningen: Historische uitgeverij, blz. 9-12.

Eigenaarschap

Dag 5/266

Dagboek

Eigenaarschap is niet alleen een woord dat buzzt, het associeert ook makkelijk. Het is een leenwoord uit de economie. Zoals je eigenaar kunt zijn van je mobieltje, scooter of vakantiehuisje, zo kun je ook eigenaar zijn van een goed idee, een projectplan of een afstudeeronderwerp. We hebben snel een idee over wat eigenaarschap is, omdat juridisch-economisch eigenaarschap zo'n bekend fenomeen is. Tot zover het goede nieuws. Want wanneer je iets verder inzoomt op het begrip, dan zijn er juist veel interpretaties mogelijk. Ooit heb ik leerlingen gevraagd wat eigenaarschap voor hen betekent. Aan een heel aantal verschillende klassen en jaren. Ik wil een aantal van mijn leerlingen hier even voorstellen:

Het eerste verhaal is van Jochem, uit vwo 5. Hij schreef: *Eigenaarschap? Meestal niet. Maar ik moet denken aan die keer dat ik een project deed over de geschiedenis van Japan. Ik heb toen echt alles uitgezocht. Ik ben daar al heel lang in geïnteresseerd. Ben vroeger met mijn ouders veel in Japan geweest. Ik houd sowieso van geschiedenis, niet van Willem van Oranje of zo, meer wereldgeschiedenis. Heb ook veel films gezien. Los en vast! Aan het eind van het project heb ik een presentatie gegeven voor de*

*klas. We hadden met ons groepje een soort to-
neelstuk gemaakt. Ja, dat was echt mijn project.
Honderd procent eigenaar!*

Het verhaal van Jochem is herkenbaar. Soms zie je dat bij leerlingen. Maar meestal niet. Meestal gaat dit soort enthousiasme verloren in de routines en procedures van onze scholen. Docenten snappen dit wel. Zo zou je het – *leren* – altijd wel willen zien. Maar hoe je dit organiseert weten we niet goed. Eigenlijk dupliceren we vooral wat we zelf hebben meegemaakt aan onderwijs. Daar voegt een lerarenopleiding niet veel aan toe. Eigenlijk is het net als bij opvoeden. De ervaring van opgevoed worden door je ouders is de belangrijkste bron van je eigen opvoedkunde. En al heb je soms een ander idee, als je even niet oplet zeg je dezelfde dingen als je vader. ‘Ik zeg het je nog één keer!’ Dat overkomt ook de docent. ‘Ik leg het nog één keer uit!’

Dialog

Wouter: Ik wil dat je dit goed leest. Dit is lesmateriaal. Er is veel materiaal op internet. Dozen vol met informatie. Maar wat ik je ga vertellen is van een andere categorie. Daarmee ga ik je iets leren. Daarmee ga ik je vormen. Daarmee ga ik je slimmer maken. Hierover gaan we in dialoog. Dat moet je in een meer centraal deel van je brein opslaan. Dit is de corebusiness, mijn beste digitale leerling.

Stem: *Dat is goed. Ik heb de opdracht begrepen.*

Dorine, Peter en Khadija

Dag 6/266

Dagboek

Het verhaaltje van Jochem tintelt. Er zijn meer verhalen, ieder met een andere invalshoek.